

ÎNVIEREA ÎN MOARTE

vădit simbolizarea marcată. Dar farmecul acestui text, în pofida patinei care i-a înmăiat oarecum brutalitatea originară, pare să reiasă, paradoxal, tocmai din limpezimea organizării sale morfologice, dintr-un fel de «metodă» a expunerii, care intră în contradicție creatoare cu această magmă tematică. Un ce profund cornelian se revelează astăzi a domni în ȧesuturile sale nervoase, vii încă mai ales prin splendoarea estetică a demonstrației.

Voitsau nu, așa arată și spectacolul brașovean, a cărui regie e semnată de Mihai Manolescu. Enorma scenă este îngustată și avansată spre sală printr-un fel de podium median, cu o deschidere de numai 5—6 metri. Un fundal apropiat, cu sugestii vag rococo, servește de perete unic, șemineu-toaletă-dulap, în nuanțe suav irizate de alb. «Odaia» e înconjurată pe cele trei laturi de un circular întunecat. În lumina crudă, fără penumbre, trei dominante: albul întregului spațiu de joc (aerisit, doar un fotoliu, o măsuță, un «Récamier» mătășos), negrul (circularului, dar și al costumelor cameristelor) și roșul azvirlit, violent (al unor flori, al unei rochii). Maximei economii cromatice propuse de Adriana Raicu Petre (abia comentată de nuanța «de ceai» a rochiei fastuos atemporale a Doamnei) îi corespunde nu numai restrângerea spațială, ci și, în primul rînd, tipul de joc al actrișelor.

Cele două «gemene» nu seamănă fizic, în viziunea regizorului brașovean, ci ele se opun spre a se uni, spre a-și transfera alternativ una alteia personalitatea. Ceea ce orchestrează Mihai Manolescu aici e o tensiune (în perpetuă creștere) a exasperării. Competiția armonică a cuplului Paula Ionescu-Nina Zăinescu e una între alto și spinto, între gestul adunat și gestul în extensie, ambele tinzînd spre însușirea unei forme, unica știută, unica posibilă: forma adorată și detestată a Celei Care Stăpînește. Jocul Paulei Ionescu are o rostogolire infinită între hotărîre și nehotărîre, între tentație și refuz, între tulburarea senzuală și renunțare, cu mișcări cînd feline, cînd împietrit mecanice, de automat. În contrapondere, Nina Zăinescu își calculează gestul, sugerînd o inconștiență stăpînită cu sistem, o inconștiență a cărei teatralitate face însăși substanța «gloriei» damnate a personajului. Remarcabilă prin subtilitatea concepției (regizorale, dar și interpretative) este intervenția Doamnei, înrăpată de Luminița Blănuș: o ființă a formei, care nu alege niciodată ci intră în joc cu falsă ingenuitate și sfîrșește prin a-l conduce, o ființă pentru care binele și răul sînt la fel de imateriale ca respirația.

Astfel, printr-o dozare minuțioasă a vocilor în ton, a tonului în ansamblul stilistic, a ansamblului în structură, trei actrițe de înalt profesionalism își pun în valoare una alteia strălucirea proprie, iar spectacolul lui Mihai Manolescu transformă enorma și incomoda sală brașoveană într-o incintă potrivită acestui trio de cameră, reunit prin intermediul unei «lecturi îndrăgostite».

MIRUNA RUNCAN

PRAGUL ALBASTRU de I.D. Sîrbu

● TEATRUL NAȚIONAL CRAIOVA
● Data premierei: 17 septembrie 1991 ● Regia: Cristian Hadjiculea
● Decoruri: Viorel Penișoară-Stegaru
● Costume: Ștefania Cenean ● Distribuția: Tudor Gheorghe (Lazarus), Valer Dellakeza (Șofron), Gabi Baciu, Lamia Beligan (Ana), Valeriu Dogaru (Popa Spiridon), Marian Negrescu (Adam), Monica Modreanu (Sofia), Lucian Albanescu (Todor), Remus Mărgineanu (Curatorul I), Tudor Petrescu (Curatorul II), Angel Rababoc (Curatorul III), Anghel Popescu (Curatorul IV), Leni Pințea-Homeag (Sultana), Natașa Raab-Guțul (Salomia), Georgeta Luchian (Mama Ioana), Iosefina Stoia (Baroneasa), Ștefan Mirea (Arnold), Constantin Cicort (Zdrenghea I), Teodor Marinescu (Zdrenghea II), Ion Colan (Gavrilă), Constanța Nicolau (Bocitoarea satului).

Poem dramatic de o stranie și tulburătoare frumusețe, **Pragul albastru** este cea de a noua piesă din creația dramatică a lui Ion D. Sîrbu ce vede lumina rampei pe scena Naționalului craiovean. Departele a fi deci înimplătoare sau conjuncturală, alegerea piesei e rezultatul unei consecvente opțiuni repertoriale, care are — în cazul dat — și o exemplară valoare morală, omagiînd memoria unui om ce și-a întreșesut destinul cu acela al scenei pe care a slujit-o. După cum se știe, Ion D. Sîrbu a funcționat timp de zece ani (1964—1973) ca secretar literar al teatrului, continuînd să se preocupe de soarta acestuia, fie și din umbră, pînă la sfîrșitul vieții. S-a stins în urmă cu doi ani, la 17 septembrie 1989, în ziua în care același Național craiovean îi reprezenta o a doua montare a piesei **Arca bunei speranțe**. Acum, la doi ani după trecerea sa în neființă, tot Naționalul craiovean este cel care-și deschide stagiunea '91—'92 cu o piesă de Ion D. Sîrbu, făcînd astfel din comemorarea morții scriitorului un reparativ act de cultură teatrală. În condițiile în care alte teatre, tot Naționale, s-au grăbit să-i uite cît mai repede chiar pe cei vii, gestul oltenilor pare aproape dintr-o altă țară, cu siguranță europeană, și nu mai are nevoie, credem, de nici un alt comentariu.

«Povestea» din piesă este a celui plecat peste mări și țări, ca să revină totuși printre ai săi, mînat poate și de dorințe mult mai tainice și nelămurite decît aceea de a da marea lovitură tot aici și încă pe spina lor, nesocotindu-și în acest fel credința și rădăcinile. Lazarus, cel ce pre-

tinde inițial că poate învia morții în schimbul unor din greu muncite și necăjite pungi cu aur, sfîrșește prin a scăpa de propria-i mortificare sufletească nu înviînd din morți ca predecesorul său biblic, ci înviînd în moarte, o moarte care-i pedepsește nelegiuirea, dar îi aduce și înțelegerea greșelii, într-o iluminată împăcare, de sorginte mioritică. Plasată într-o enclavă transilvană de început de lume, chiar dacă altfel ne aflăm într-un întîrziat Ev Mediu, piesa nu poate fi totuși «povestită» fără a-i sărăci și vulgariza bogăția de semnificații reverberante, pe care le dezvoltă numeroasele ei personaje cu o certă încălcătură simbolică. Pentru oamnei locului, între cerul de deasupra lor și propria lor lege morală, care nu-i părăsește nici chiar în adîncurile pămîntului, unde scormonesc după aur, există **cutuma**, îndătinata statornicie a legilor fiecărui tărîm, a «pragurilor» ce nu se cuvin a fi nici măcar tulburate, necum trecute, într-un sens sau în altul. Nesocotirea acestei ancestrale cutume e ea însăși aducătoare de moarte. Numai că moartea poate fi și o regăsire, o binecuvîntată redescoperire a adevărului ființei, cum se va vedea pentru acest (revers al lui) Lazarus.

Soluționînd în bună parte dificultățile tehnice pe care le ridica transpunerea scenică a textului, regizorul Cristian Hadjiculea a operat cu pricepere — și poate cu smerenie — cîteva reduccii necesare fluenței spectacolului, ce se desfășoară acum într-un decor unic, cu funcționalități multiple, acestea delimitîndu-se prin ecleraj. S-a bazat pe doi scenografi de mare talent, Viorel Penișoară-Stegaru (autorul unui cadru matriceal al spectacolului, permițîndu-ne deopotrivă coborîrea într-o lume a adîncurilor, a eresurilor și poate și a subconștientului, cît și înălțarea la «ogîndirea» ei în simboluri astrale) și Ștefania Cenean (autoarea unor costume care parcă fac corp comun cu «decorul», și atunci cînd sîntem în măruntaiele pămîntului și atunci cînd căruța cavalerului rățăcit și rățăcitor violentează prin pata ei de culoare cenușiu durerea pămîntului). S-a mai bazat, desigur, pe creativitatea sensibil și intens sugestivă a luminilor semnate de Vadim Levinschi (secondat de operatorul de lumini Ilie Crăciunescu) și, nu în ultimul rînd, pe destoinicia cunoscută și recunoscută a actorilor iNaționalului craiovean, animați de o înaltă responsabilitate morală în strădania lor artistică. A comprimat cît a fost nevoie, s-a ferit de prea mult patos romantic, de melodramă și insistență poetică, nezeitînd în schimb să pigmenteze decis scenele vesele și momentele comice, contrapunctîndu-le pe cele tragice într-un balans care ține poate și el de sufletul oamenilor și

al locurilor. A izbutit să creeze un liant scenic esențial din imaginea plastică a reprezentației, bine ritmată, cei veniți într-un fel sau altul dintr-o altă lume (Lazarus ori Ana, fata albastră) detașându-se pregnant și prin cromatica vie a costumelor, în contrast cu aceea a (sub)pămîntenilor, confundându-se cu fondul de negru și griuri.

Tudor Gheorghe are de la început detașarea nonșalantă și siguranța vicleană a cavalerului Lazarus, parcurgînd apoi cu îngîndurare treptele unei înfelegeri lăuntrice. Valer Dellakeza în rolul slujitorului (și «scutierului») Șofron e dominat de sentimentul nenorocirii care va pune capăt nefericitei lor expediții. Gabi Baciu crează cu finețe și sensibilitate o Ană «fată albastră», avînd aura descinderii din alte țărîmuri. Dintre interpreții numerosului grup al (sub)pămîntenilor se remarcă prin pregnanța reliefului scenic Ion Colan, în încrîncenata dragoste a lui Gavrilă pentru Salomia, schițată convingător de Natașa Raab Guțul, apoi cuplul Adam și Sofia, conturat în tușe intens dramatice de Marian Negrescu și Monica Modreanu. Momentul morții Mamei Ioana capătă și el, grație tensionatei interpretări a Georgetei Luchian, o elevată frumusețe tragică. Popa Spiridon are destul haz (chiar dacă uneori cam căznit) în compoziția robustă a lui Valeriu Dogaru; Sultana e conturată cu subtilitate și eficiență de Leni Pințea-Homeag, reliefîndu-se salutar demnitățile în umilință a personajului; Curatorul I e tranșant portretizat de Remus Mărgineanu, într-un remarcabil amestec de viclenie și violență asumată. Sînt tot din această lume, care — oricît nu ne-ar plăcea — este și a unei violențe cumplite, cei doi Zdrenghia, I și II, schițați parcă în cărbune, din linii frînte, de Constantin Cicort și Teodor Marinescu. Pitorescul devine în schimb ostentativ la Angel Rababoc (Curatorul III), uneori și la Tudorel Petrescu și Anghel Popescu (Curatorii II și IV). Reținută, nedistonantă, interpretarea lui Lucian Albanezu (Todor). Mai puțin concludente și convingătoare, crochiurile semănate de Iosefina Stoia (Baroneasa), Ștefan Mirea (Arnold) și Constanța Nicolau (Bocitoarea satului).

Impresionanta imagine plastică a spectacolului (amintind, într-un fel, creația lui Romulus Feneș la *Livada* cu vișini de la Tîrgu Mureș) cunoaște, pe parcursul reprezentației, și momente de sincopă a acoperirii ei emoționale, afectînd impresia de organicitate a ansamblului. Fermitatea desenului și eclerajul de halou coșmaresc îi asigură însă, și în astfel de momente, o strălucire rece, constantă.

VICTOR PARHON

ÎN (PREA) MAJOR ȘI (PREA) MINOR

RETRO sau CE TRIST E CÎND TE GÎNDEȘTI CE VESEL A FOST de AL. Galin • TEATRUL «ODEON» • Data premierei: 22 septembrie 1991 • Regia: Gelu Colceag • Scenografia: Diana Cupșa • Distribuția: Corado Negreanu [Nikolai Mihailovici Ciu-

mutin], Jeanine Stavarache [Ludmila], Florin Zamfirescu [Leonid], Virginia Rogin [Nina Ivanovna Voronkova], Agatha Nicolau [Roza Alexandrovna Pesecinskaia], Ileana Cernat [Diana Vladimirovna Barabanova].

Mai puțin cunoscut de către spectatorii noștri decît Arbuzov, Zorin, Rozov, Vampilov — și mult mai tînăr decît aceștia, de altfel — Alexandr Galin ni-i amintește, totuși, în bună măsură. *Retro sau Ce trist e cînd te gîndești ce vesel a fost* aparține unui teatru ce s-a bucurat și se bucură încă de un mare succes de public, un teatru căruia i s-ar putea spune (fără nici o nuanță peiorativă) «melodrama socialistă sovietică». Sînt piese care s-au jucat mult și la noi, pe care spectatorii le îndrăgeau pentru că (sau și pentru că) dădeau senzația unei ușoare derogări de la «figurile impuse». Ele aduceau un

grăunte de adevăr, o pulsație de viață autentică într-o literatură scenică pe care «indicațiile» (ale lor ca și ale noastre) o doreau neîntrerupt imn de slavă, o continuă extaziere în fața fericirii de «a trăi și a munci în chip comunist». Piesele amintite — între care *Retro* își află perfect locul — aveau un anume «curaj» (și dacă acum punem cuvîntul între ghilimele, asta nu înseamnă că în urmă cu cîțiva ani nu era vorba, efectiv, de un anume curaj) de a aminti că mai există, chiar în cea mai minunată dintre lumi, și puțină tristețe, că oamenii mai și suferă, că îndrăznesc să

Ileana Cernat, Corado Negreanu, Virginia Rogin și Agatha Nicolau